

PROBLEMY PRAWNE W PRACY PIEŁĘGNIARKI OPERACYJNEJ

1. Podawanie leku podczas zabiegu

Ustawa o zawodzie pielęgniarki i położnej (UZPIP) wskazuje, że wykonywanie zawodu polega m.in. na:

realizowaniu zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji (art. 4 ust.1 pkt. 5).

Art. 15 UZPIP wskazuje, że:

pielęgniarka wykonuje zalecenia lekarskie zapisane w dokumentacji medycznej (ust.1).

Zapis w dokumentacji medycznej nie dotyczy zleceń wykonywanych w stanach nagłego zagrożenia zdrowia (ust.2).

Paragraf 9 rozporządzenia

Z rozporządzenia MZ z 20 grudnia 2012 r.
w sprawie standardów postępowania
medycznego w dziedzinie anestezjologii
i intensywnej terapii dla podmiotów
wykonujących działalność leczniczą
wynika:

Lekarz dokonujący znieczulenia

- przed zabiegiem ma obowiązek skontrolowania właściwego oznaczenia **strzykawkę z lekami stosowanymi** podczas znieczulenia.
- wypełnia kartę przebiegu znieczulenia uwzględniającą m.in. **dawkowanie leków**

Wnioski

- podczas zabiegu leki podaje lekarz anestezyjolog
- w sytuacjach nagłego zagrożenia życia może zlecić to pielęgniarce anestezyjologicznej

- podczas znieczulenia z lekarzem współpracuje pielęgniarka anestezyjologiczna (dotyczy to także znieczuleń poza salą operacyjną),
- pielęgniarka operacyjna nie współpracuje z anestezyjologiem i nie ma obowiązku wykonywać jego poleceń.

- wśród zadań pielęgniarstwa operacyjnego w bloku operacyjnym nie mieszczą się obowiązki związane z podawaniem leków, nie są ujęte w żadnych procedurach,
- podawanie leków nie jest objęte systemem kształcenia.

Argument

Stanowisko Krajowego Konsultanta w
dziedzinie Pielęgniarstwa

Chirurgicznego i Operacyjnego

Dr hab. N. med. Marii Teresy Szewczyk

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

2. Polecenie pracy na innych oddziałach

Przełożeni przesuwają pielęgniarki i położne operacyjne w trakcie dyżuru do pomocy w innych jednostkach organizacyjnych w czasie, gdy nie odbywają się zabiegi operacyjne.

Miejsce pracy określone w umowie

1. Blok operacyjny – trakt operacyjny

/aby dokonać zmiany miejsca pracy stosuje się art. 42 par. 4 KP – czasowe przeniesienie do innej pracy/

2. Szpital – podmiot leczniczy

/teoretycznie pracownik może świadczyć pracę w każdej jednostce Szpitala/

Polecenia w zakresie wykonywania innej
pracy wydawane są:

- ustnie,
- pisemnie

(często zawierane są także w zakresie
obowiązków/czynności pracownika)

W dwóch przypadkach delegowanie do innej pracy (krótkotrwałe na innym odcinku) **wzbudza wątpliwości prawne.**

Przede wszystkim w aspekcie ochrony życia i zdrowia pacjentów oraz odpowiedzialności samej pielęgniarki.

Wątpliwości:

- Bezpieczeństwo pacjentów,
- Bezpieczeństwo epidemiologiczne,
- Zgodność z zakresem obowiązków
- Działania dyskryminacyjne

Szpital Akredytowane – obowiązek
zapewnienia określonej jakości i
standardów.

W przypadkach polecenia opuszczenia
bloku operacyjnego winna być opracowana
procedura czy instrukcja postępowania.

Instrukcja/procedura musi być na tyle
czytelna by rozwiewać wszelkie
wątpliwości jak ma zachować się
pielęgniarka w określonych sytuacjach
oraz chronić ją przez
odpowiedzialnością prawną.

Należy bezwzględnie domagać się (w formie pisemnej) uszczegółowienia takich dokumentów, by zapobiec sytuacjom gdy pielęgniarka nie będzie wiedziała co ma robić i w którym miejscu wykonywać pracę.

Instrukcja ogólnikowa/niepełna może być podważona poprzez powołanie się na niewłaściwą organizację pracy oraz potencjalne narażenie życia i zdrowia pacjenta a pracownika na odpowiedzialność prawną (różnoraką)

Art. 24 ustawy o działalności lecniczej

Prawidłowa organizacja pracy spoczywa na pracodawcy. Regulamin organizacyjny winien określać organizacje i zadania poszczególnych jednostek lub komórek oraz warunki ich współdziałania dla zapewnienia sprawnego działania podmiotu pod względem diagnostycznym – leczniczym, pielęgnacyjnym

Kierowanie pielęgniarki/położnej operacyjnej do pracy na innym oddziale w czasie jej dyżuru w bloku operacyjnym może skutkować odpowiedzialnością ZOZu z tytułu tzw. winy organizacyjnej, błędu organizacyjnego.

Do błędu organizacyjnego zaliczymy błędy popełnione w wyniku niepoprawnej pracy zespołu, w którym jego kierownik jako osoba odpowiedzialna, nie dopilnował właściwego rytmu pracy lub właściwego wykonywania zaleceń wyższych przełożonych.

Wyrok SA w Rzeszowie z 12.10.2006 r. I AC 377/06

ZOZ (szpital) ponosi odpowiedzialność za błędy organizacyjne i zaniedbania personelu medycznego oraz za naruszenie standardów postępowania i procedur medycznych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, skutkiem czego są poważne szkody doznane przez pacjenta.

Dyskryminacja grupy pracowników

Polecenia pielęgniarkom operacyjnym pracy na innych oddziałach (np. w drodze zarządzenia pracodawcy lub poleceń kierowanych do tej grupy) może być uznane **za dyskryminację** tej grupy, w sytuacji gdy pielęgniarki z innych oddziałów nie mają takich obowiązków.

SN wyr. z 3.04.2008 IIPK286/07

Za przejaw nierównego traktowania należy uznać zarządzenie dyrektora, w którym instrumentariuszki z bloku operacyjnego mają świadczyć pracę na rzecz innych oddziałów podczas gdy żadna inna grupa pielęgniarek takiego obowiązku nie miała.

Dyskryminacja pośrednia z zatrudnieniu.

SN wyr. 23.05.2012 I PK 206/11

Dyskryminacja pośrednia ma miejsce gdy:

- Pracodawca wprowadza kryterium różnicowania pracowników (instrumentariuszki świadczą pracę także na innych oddziałach)
- Kryterium jest obiektywne (pozornie), ale w konsekwencji grupa pracowników jest w sytuacji szczególnie niekorzystnej

- działania kierowane są do grupy, którą można scharakteryzować wspólnymi cechami (mają charakterystyczną cechę wspólną – w tym przypadku specyfika wykonywanej pracy)

Zagrożenie epidemiologiczne

Blok operacyjny powinien mieć charakter zamknięty - **hermetyczny**. Dotyczy to także personelu. Związane jest to z prewencją zakażeń szpitalnych.

Stanowisko Krajowego Konsultanta w
dziedzinie Pielęgniarstwa

Epidemiologicznego

dr n. med. Beaty Ochockiej

z 19 maja 2013 r.

Zakres obowiązków na innym odcinku

Polecenie wykonywania pracy na innym odcinku – innym oddziale musi wyraźnie wskazywać **jakie czynności ma wykonywać**. O ile pracując w bloku operacyjnym pracownik kieruje się zakresem obowiązków to na przesuwałac na inny oddział powinien być poinformowany o zakresie obowiązków.

Każdorazowe opuszczenie bloku operacyjnego (na polecenie bezpośredniego przełożonego) winno być odnotowane przez pracownika w dokumentacji medycznej. Podobnie jak praca - czynności wykonywane na innym oddziale.

3. Pielęgniarka jako asystent operatora

Często spotykany przypadek naruszenia przepisów to sytuacja, gdy pielęgniarka operacyjna otrzymuje polecenie świadczenia pracy w charakterze asysty operatora w czasie zabiegu operacyjnego.

Pielęgniarka nie ma uprawnień do tego rodzaju działań, nie wynika to z :

- ustawy o zawodzie pielęgniarki i położnej
- ramowego programu specjalizacji
- ramowego programu kursu kwalifikacyjnego

Pielęgniarka może odmówić wykonania zlecenia lekarskiego oraz **wykonania innego świadczenia zdrowotnego**

niezgodnego z:

- sumieniem lub
- zakresem posiadanych kwalifikacji,

podając niezwłocznie przyczynę odmowy na piśmie przełożonemu lub osobie zlecającej, chyba, że zachodzi konieczność udzielania pomocy w warunkach zagrożenia zdrowia, zgodnego z kwalifikacjami (art. 12 ust.2 uzpip)

Zgodnie z art. 100 Kodeksu pracy
pracownik ma prawo odmówić
wykonania polecenia niezgodnego z
przepisami prawa.

W przypadku odstąpienia od realizacji świadczeń zdrowotnych ze wskazanych przyczyn, pielęgniarka i położna mają obowiązek uzasadnić i odnotować ten fakt w dokumentacji medycznej.

Odpowiedzialność lekarza

Lekarz kierujący zespołem operacyjnym, który w trakcie zabiegu zleca wykonanie czynności osobie nieuprawnionej do jej wykonania, **naraża się na poniesienie odpowiedzialności**. Także **gdy nie wystąpił negatywny skutek u pacjenta** w związku z nieprawidłowym działaniem tej osoby.

Odpowiedzialność pielęgniarki

Udzielając świadczenia zdrowotnego bez wymaganych uprawnień pielęgniarka naraża się na **odpowiedzialność karną** z art. 58 ust.1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty a także **odpowiedzialność zawodową** z tytułu przewinienia zawodowego na podstawie ustawy o samorządzie pielęgniarek i położnych.

W przypadku szkody wyrządzonej pacjentowi także grozi odpowiedzialność cywilna.

Niezależnie może ponieść także odpowiedzialność pracowniczą.

4. Pielęgniarka pomagająca

Roli pielęgniarki operacyjnej
asystującej/pomagającej tzw.

„pielęgniarki brudnej” nie może pełnić

osoba bez wykształcenia

pielęgniarskiego.

Zabieg operacyjny (realizowany przez cały zespół operacyjny) jest świadczeniem zdrowotnym, a te mogą być realizowane wyłącznie przez osoby wykonujące zawód medyczny - salowe takim pracownikami nie są.

Ponadto pielęgniarka asystująca winna mieć przygotowanie do pracy w bloku operacyjnym, więc nie może być to pielęgniarka delegowana z jakiegokolwiek innego oddziału nawet jeżeli są to oddziały dyscyplin zabiegowych (**brak kwalifikacji**)

Sytuacje, gdy „pielęgniarką asystującą” jest
salowa winny być bezwzględnie
odnotowane w dokumentacji zabiegu
operacyjnego (protokole).

Stanowi to jedyny dowód na to, że
świadczeń zdrowotnych udzielają osoby
nieuprawnione.

Ministerstwo Zdrowia wskazuje, że zabezpieczenie obsady pielęgniarskiej w bloku operacyjnym odbywa się z uwzględnieniem zadań wykonywanych w bloku, procedur epidemiologicznych oraz zapewnienia bezpieczeństwa pacjentowi i personelowi.

Zatem pielęgniarzką asystującą powinna
pielęgniarka operacyjna, która ma
kwalifikacje w zakresie asystowania (zna
specyfikę wykonywanej pracy w bloku
operacyjnym).

Nie jest możliwe by pielęgniarka instrumentująca podczas operacji jednocześnie udzielała porad pielęgniarce, która nie jest przygotowana do asystowania (nie zna specyfiki pracy).

Dziękuję za uwagę

Dr Ewa Wronikowska

Tel. Kontaktowy 66 248 66 72